

Joan Boadas
Lluís-Esteve Casellas
Anna Gironella
Montserrat Hosta

FONS DOCUMENTALS PER A L'ESTUDI I LA INVESTIGACIÓ DE L'EDUCACIÓ A GIRONA

Fons de l'Arxiu Històric de Girona

El que exposarem a continuació és un breu recorregut pels fons documentals que custodia l'Arxiu Històric de Girona en relació al tema de l'educació. Podem classificar-los segons l'origen o el productor en 2 grups:

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA:

- **Fons Delegació provincial a Girona del Ministeri d'Educació i Ciència**

Dates: [1890, 1893], 1911-1985

Volum: 138 capsos (16 ml.) + 1 carpeta de títols

- **Fons Ensenyament (Girona)**

Dates: 1932-1999, 2001

Volum: 106 capsos (11,8 ml.)

FONS DELS CENTRES EDUCATIUS:

- **Fons Institut de Batxillerat Jaume Vicens Vives**

Dates: 1845-1985

Volum: 1548 capsos de documents (172 ml.) + 15 fotografies

- **Fons Institut de Formació Professional i Escola d'Hostaleria Sant Narcís**

Dates: 1952-1986

Volum: 108 capsos (12 ml.)

- **Fons Escola Pública de Quart**

Dates: 1876 i 1931-1981

Volum: 6 llibres i 4 expedients (1 ml.)

- **Fons Escola Pública Joan Bruguera de Girona**

Dates: 1911-1979

Volum: 0,1 ml.

FONS DE L'ADMINISTRACIÓ PÚBLICA COMPETENT EN MATÈRIA D'ENSENYAMENT

El Fons de la Delegació Provincial del Ministeri d'Educació i Ciència a Girona, [1890, 1893], 1911-1985

Recull documentació dels organismes de l'administració provincial competent en temes d'educació a Girona en les diferents èpoques.

Abans que es creés la Delegació Provincial del Ministeri competent en temes d'educació i cultura a finals dels anys seixanta, existien en l'àmbit provincial diferents òrgans que funcionaven sota diferents denominacions, funcions i competències, des de 1857, any de la promulgació de la llei d'Instrucció Pública anomenada llei "Moyano".

Primer, fou el secretariat de la Junta Provincial d'Instrucció Pública, denominada a primers del segle xx Secció Administrativa de Primer Ensenyament. Posteriorment als anys cinquanta van sorgir els delegats administratius del ministeri a cada província, creats el 1955, essent l'immediat antecedent de la Delegació Provincial. El seu àmbit competencial comprenia inicialment els centres docents de primer ensenyament mentre els superiors quedaven adscrits a les universitats. Les funcions de la Delegació especificades en el decret són: la direcció, la programació i l'execució de les activitats de caràcter administratiu dels centres i dependències del departament, excepte les universitats.

La Delegació Provincial com a òrgan de l'administració perifèrica de l'Estat encarregat de l'administració edu-

cativa i cultural va ser creada el 1967 (decret 2764/1967 de la Presidència del Govern)

La promulgació, el 1970, de la Llei General de l'Educació que posava al dia la ja centenària llei "Moyano", consolida la delegació provincial com a òrgan perifèric del ministeri. Posteriorment, se'n regula novament l'estructura i funcions, concentrant les diferents unitats i reduint-ne el nombre. Amb el restabliment de la democràcia i la instauració del règim autonòmic, les competències i serveis en matèria educativa foren traspassades el 1980 a la Generalitat que les assigna al Departament d'Ensenyament.

D'entre tota la documentació, la sèrie més completa és la dels expedients de mestres, que conté el expedients professionals de cada un dels mestres que exerciren i es jubilaren dins la demarcació administrativa de la província de Girona. Cal tenir en compte que els expedients dels mestres que, tot i exercir en algun moment determinat de la seva carrera a la província de Girona, es jubilaren en alguna escola de fora d'aquí no es troben en aquest fons. Aquesta sèrie està descrita per cognoms i per any de jubilació o de tancament de l'expedient. Relacionats amb els expedients es conserven 2 llibres índex de mestres, homes i dones, on consten tots els mestres des de 1911 a 1949, relacionats per poblacions. De cada un d'aquests mestres consten nom i cognoms, el tipus d'escola (unitària, mixta, etc.) el sou, les diferents categories professionals, les dates de nomenament i de presa de possessió, la causa i la data de cessament. D'aquests llibres se n'ha fet un buidat i es pot consultar la base de dades al web del Departament d'Educació de

la UdG: <http://web.udg.edu/pedagogia/grupsderecerca33.htm>.

Cal esmentar també un llibre d'actes i un llibre de registre de títols professionals iniciat el 1905 per la Junta Provincial d'Instrucció Pública.

També conté aquest fons documentació esparsa d'alguna escola i d'altres organismes o entitats de l'àmbit de l'ensenyament dels anys 1950 a 1970, encara que és molt escassa la documentació que s'ha conservat, com per exemple un llibre d'actes de la Junta de Construccions Escolars (creades per O. de 22/12/1953) que té la funció d'aprovar els projectes de construccions d'escoles o alguna documentació de la Junta Provincial de Formació Professional Industrial (reglamentada per O. 3 de març de 1956).

El Fons Ensenyament (Girona), 1932-2001

Amb el traspàs de competències a la Generalitat les funcions administratives de l'organització de l'ensenyament a Girona passen a la delegació territorial de la Generalitat i la documentació s'agrupa a partir de llavors en el fons que correspon a la Delegació Territorial d'Ensenyament de la Generalitat a Girona, sota el títol Fons Ensenyament (Girona). La documentació històrica que correspon a la Generalitat segueix cronològicament la de l'Estat amb la qual hi està relacionada.

Aquest fons consta de la sèrie de Llibres de registre d'entrada i sortida de documents, 1981-1999 i 2001 i la d'expedients de mestres que exerciren i es jubilaren a les

escoles de les comarques de Girona, 1932-1995. Aquests expedients, com els que es conserven en el fons de la Delegació provincial esmentats més amunt, es poden cercar per nom del mestre o per any de jubilació. Cal fer esment de que aquests expedients tenen un règim d'accés especial, ja que contenen dades personals i per tant només es poden consultar només amb finalitats de recerca científica o amb una autorització expressa del Departament d'Educació com a titular del fons.

FONS DELS CENTRES EDUCATIUS

L'Institut de Batxillerat Jaume Vicens Vives de Girona, 1845-1985

L'Institut de Girona, neix per Real Decret de 17 de setembre de 1845, amb aprovació del "Plan General de Estudios", tot i que des de 1841 ja existia a Girona el que s'anomenava Col·legi d'Humanitats que fou el seu antecessor. En el moment de la seva creació, l'**Institut Provincial de segon ensenyament de Girona**, depèn orgànicament del Ministeri de Foment o Governació, a través de la seva Direcció General d'Instrucció Pública, i del Rector de la Universitat de Barcelona, com a cap del Districte Universitari al qual pertany la província de Girona. Econòmicament, es manté gràcies als pressupostos provincials, als ingressos per màtrícules i a les pròpies rendes. Està situat en un antic convent de caputxins desamortitzat, al carrer de la Força, cedit

pel Govern a l'Ajuntament el 1841 (avui Museu d'Història de la Ciutat i Arxiu Municipal). L'òrgan de govern de l'Institut és la Junta Inspectora, presidida pel Cap Polític de la província i de la qual formen part un diputat provincial, un membre de l'Ajuntament, un canonge de la Catedral i un hisendat. Les funcions de la Junta són molt àmplies: crea càtedres, nomena professors, contracta personal, revisa els comptes de l'Institut i en fa les inspeccions.

La Llei d'Instrucció Pública de 1857, anomenada "Llei Moyano", consagra l'ensenyament secundari com a formació adreçada a la majoria de la població. Els estudis que s'imparteixen estan dividits en dues etapes: els Estudis Generals des dels 9 anys, als quals s'accedeix amb una prova prèvia, que estan integrats per 6 cursos i al final es concedeix a l'alumne el títol de Batxiller en Arts, previ examen de grau. I un segon nivell que correspon als Estudis d'Ampliació, destinats a impartir coneixements pràctics, tècnics i d'aplicació immediata a l'agricultura, a la indústria i al comerç i donen el títol de pèrit. L'ensenyament pot ser oficial, lliure i domèstic, aquest darrer fins al 1900. L'Institut dependrà a partir d'ara de la Junta d'Instrucció Pública de la Província, presidida pel Governador Civil i integrada per representants de Corporacions Locals, del Bisbat, dels pares de família i del mateix Institut. Es crea la Junta de Professors, amb l'obligació de reunir-se dos cops per curs. Els professors seran nomenats pel Govern i se'ls exigirà la titulació corresponent per a poder exercir.

Al seu torn l'Institut de Girona tutela administrativament els centres de segon ensenyament, públics i privats de la província, incorporats a l'Institut provincial (Escoles

Pies de Puigcerdà i d'Olot). La llei manté la dependència econòmica dels pressupostos provincials, de la qual cosa, sembla que la Junta de Professors n'estava molt satisfeta, perquè considerava que l'Institut de Girona era un centre model, quant a dotació de material i infraestructura provinents del govern provincial. L'any 1860 a Girona, constaven 157 alumnes matriculats oficials i 50 més procedents de col·legis incorporats.

Fins a finals de segle, el segon ensenyament públic s'adapta als diferents governs i administracions, però conserva sempre l'estructura creada per la Llei de 1857, amb una tendència a la centralització administrativa, exceptuant el parèntesi revolucionari de 1868-1874, durant el qual l'Institut de Girona dependrà algun temps de la Junta Provincial Revolucionària.

A partir del curs 1887-88, els pressupostos de l'Estat inclouen l'ensenyament secundari i l'Institut de Girona esdevé un centre de titularitat estatal. També aquest any els Estudis Normals de Mestres passen a dependre de l'Estat. A Girona existia des del 1844 una Escola de Mestres amb una escola annexa per a pràctiques.

El final del segle XIX és una època de canvi social i nous corrents de pensament que afecten també l'educació. El 1900 es crea el Ministeri d'Instrucció Pública i Belles Arts i es reforma el segon ensenyament. A Girona des de 1903 l'Institut provincial esdevé **Institut General i Tècnic de Girona** on s'impartiran Estudis Generals de Batxillerat en 6 anys, Estudis elementals i superiors de Magisteri fins al curs 1914-15 i, en teoria, estudis tècnics de Comerç.

L'Administració de la II República elabora la seva pròpia reforma del Batxillerat el 1934. L'Institut serà, des de 1933, **Institut Nacional de Segon Ensenyament de Girona**, i es crearà també l'Institut Nacional d'Olot. A la demarcació provincial de l'Institut de Girona, a més del d'Olot, funcionen fins a l'any 1939, l'Institut de Figueres i el de Sant Feliu de Guíxols. Aquesta reforma del Batxillerat només s'aplicarà de 1934 a 1938.

Després de la Guerra Civil, amb l'Administració franquista hi ha un canvi profund en la política educativa i en la concepció de l'educació. El Ministeri competent serà el d'Educació Nacional, que els anys seixanta es convertirà en Ministeri d'Educació i Ciència, i les seccions administratives provincials existents fins aquest moment, esdevenen Delegacions Provincials administratives. La nova administració aprova una primera reforma immediata del Batxillerat el 1938, la qual serà vigent fins a la Reforma del Pla d'Estudis de 1953, que serà de les més estables. Hi haurà un Batxillerat Elemental de 4 cursos i revàlida, amb un examen previ d'ingrés als 10 anys i un Batxillerat Superior de 2 cursos i revàlida. També es cursarà a l'Institut el curs Preuniversitari.

L'any 1967, essent-ne director l'historiador Santiago Sobrequés, l'Institut canvia les seves obsoletes i inadequades instal·lacions per un edifici de nova planta construït a la zona de les Pedreres. El nombre d'alumnes també creix, a finals dels anys cinquanta s'acostaven als 600 i el curs 1970-71 s'acostava al 1.700, un curs que, a més, el centre estrenà nom **Instituto de Segunda Enseñanza J. Vicens Vives**.

En els seus inicis l'Institut de Girona coexistia únicament amb el de Figueres com a altre centre de secundària públic de la demarcació. Ja en el segle xx s'aniran creant altres centres i a la ciutat de Girona ja no hi ha només "l'Institut". De tota manera, la seva antiguitat i història han convertit el "Vicens Vives" en el centre de secundària més emblemàtic de les comarques gironines.

La documentació

Quant a documentació aquest és un fons molt complet que anirà creixent amb nou ingressos en l futur. La sèrie més voluminosa és la dels expedients acadèmics dels alumnes des de 1859 fins a 1970. Entre els noms de personatges que passaren per l'Institut trobem els expedients de Prudenci Bertrana, Francesc Cambó, Josep Irla, Rafael Masó, Josep Pla o Carles Rahola. En aquests moments s'està treballant en un buidat de noms d'aquests expedients per tal de facilitar-ne la recerca i ben aviat seran digitalitzats.

Hi trobem també llibres d'actes de les diverses Juntes de Govern. Expedients i recull de comunicacions i correspondència amb el Ministeri, la Universitat de Barcelona o bé amb autoritats i corporacions; sobretot entre els anys 1845 i 1900.

La documentació que fa referència a exàmens està també ben representada:

Actes d'exàmens de curs, 1845-1906, llibres d'actes i certificats d'exàmens, 1906-1954. Expedients i llibres registre de grau per a títol de batxillerat 1845-1954, o re-

gistes de matrícules, documentació sobre convalidacions d'estudis, 1855-1973.

Quant a personal docent la documentació és molt completa: expedients de personal docent i no docent, 1855-1980, llibres de registre de personal, 1845-1922, llibres d'actes de presa de possessió, 1880-1951 i fitxes de professors, 1851-1979.

Comptes i taxes inclou els expedients de pressupostos i liquidació de despeses de 1846 a 1985 i alguns llibres i quaderns de comptabilitat de 1906 a 1974 amb algunes llacunes. Pel que fa als béns immobles cal destacar que es conserva el projecte del nou edifici de les Pedreres de 1959, l'actual IES J. Vicens Vives.

Degut a les nombroses competències que ja hem vist que recaigueren sobre l'Institut al llarg dels anys, s'han conservat, formant part d'aquest fons documents de l'Escola Normal de Mestres de Girona de 1869 a 1912: llibre d'actes de Claustre de professors, 1869-190, expedients acadèmics personals dels alumnes, 1901-191, actes d'exàmens, 1859-1912, matrícules, títols de mestre i correspondència. La continuació de la documentació de l'Escola Normal es troba a l'Arxiu de la Universitat amb el nom *Fons Escola Normal de Mestres* i comprèn les dates 1914-1979.

I finalment la documentació de centres escolars que depengueren administrativament de l'Institut, així trobem documentació de diversos centres d'Olot: expedients d'alumnes de l'Escola Municipal d'ensenyament lliure Escoles Pies d'Olot, 1865-1878, de l'Institut Nacional de Segon Ensenyament d'Olot, 1932-1938 o del Col·legi Municipal d'ensenyament mitjà, 1940-1944. I documentació esparsa

d'altres centres de segon ensenyament entre els anys 1896-1908, de Blanes, Ripoll o Santa Coloma de Farners.

Finalment cal esmentar el conjunt de documentació publicada que es conserva a l'hemeroteca de l'Arxiu: discursos d'inauguració de curs 1847-1854 i les memòries dels anys 1845-1930. Sobretot aquestes darreres són una font resumida de la història del primer Institut de Batxillerat que hi hagué a la ciutat de Girona.

Fons Institut de Formació Professional i Escola d'Hostaleria Sant Narcís, 1952-1986

El Taller Escola Sant Narcís de Girona fou creat el 1952 per la Delegació Provincial de Girona la Central Nacional de Sindicats (sindicat únic del franquisme), per dedicar-lo a la promoció de la formació professional. A Girona ja existia l'Escola d'Aprenents Sant Josep, que depenia d'Acció Catòlica i que quedà integrada en el nou centre. El Patronat del Taller Escola era presidit pel delegat provincial de Sindicats. El 1953 el Patronat aprovà la carta fundacional i el reglament de règim intern, en el marc de la normativa de l'Organització Sindical. El 1955 fou aprovada la Llei orgànica de formació professional industrial que unificà i organitzà aquests estudis i classificà les titulacions. L'Escola Taller de Girona quedava autoritzada per impartir els títols d'aprenent i oficial de mecànica i electricitat i dibuixants tècnics de construcció.

El 1965 l'Organització Sindical i el Ministeri d'Informació i Turisme van promoure a Girona estudis profes-

sionals en la branca d'hostaleria, especialitats de cuina i serveis. Aquell any el centre impartia estudis en les branques del metall, electricitat, fusteria i delineació. S'hi afegí aleshores l'Escola d'Hostaleria, en les mateixes instal·lacions de l'escola de Sant Narcís, amb la qual compartirà a més la direcció i l'estructura administrativa. El 1967 el Patronat de l'Escola d'Hostaleria, presidit igualment pel delegat provincial de Sindicats, aprovà la carta Fundacional i el reglament del règim intern.

Des de la seva creació l'Escola d'Hostaleria va quedar vinculada al centre de formació professional Sant Narcís. Tot i que teòricament tenia entitat pròpia, amb un patronat rector propi, es pot dir que a la pràctica constituïen un únic centre docent que impartia també, en una de les seves branques, els estudis d'hostaleria.

La matrícula d'alumnes va anar evolucionant des dels 93 del curs 1952-53 fins als 534 a la branca industrial i 168 a la d'hostaleria del curs 1980-81.

El 1978 el Ministeri de Treball, a través del seu Institut Nacional d'Ocupació es féu càrrec d'aquest tipus de centre. En el marc dels traspassos de competències Estat-Generalitat el 1984 el centre gironí fou assumit pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat amb el nom d'Institut de Formació Professional Sant Narcís i Institut de Formació Professional, Escola d'Hostaleria Sant Narcís. L'any 1985 els estudis d'hostaleria adquiriren un estatut propi. Des del 1992 aquests estudis s'imparteixen en unes instal·lacions pròpies.

Aquest fons permet conèixer els orígens de l'actual formació professional a la demarcació de Girona, en tractar-se del fons del primer i, durant molts anys, únic centre.

La documentació

El fons correspon als dos centres de formació professional conjuntament, l'Institut de Formació Professional Industrial Sant Narcís i l'Escola d'Hostaleria. Els dos centres compartien la direcció i per això, tot i tenir entitats diferenciades, l'organització administrativa comuna i la manera en què es va anar generant la documentació fan que avui sigui del tot impossible destriar i separar la documentació de l'Institut Sant Narcís de la de l'Escola d'Hostaleria. És per aquest motiu que hem optat per tractar la documentació com un únic fons, tot advertint que conté la que correspon a dos centres amb entitat diferent.

La documentació s'ha conservat de manera molt íntegra, la qual cosa facilita la seva utilització i li aporta més qualitat. La documentació de les sèries dels òrgans de govern és probablement la més interessant perquè informa de les principals orientacions i objectius del centre. També és remarcable els expedients de personal docent i no docent i els expedients i fitxes acadèmiques dels alumnes. S'ha de destacar també la importància dels estudis d'hostaleria a la vista de l'evolució actual d'aquest sector cada dia més important per a l'economia de les nostres comarques.

Fons de les escoles públiques

Els fons de les escoles públiques de Girona representen l'assignatura pendent quant a fons de centres d'educació, doncs aquí sí que hi ha un buit.

Un cas especial és el fons de l'Escola Pública Joan Bru-guera de Girona de la qual la documentació històrica que se'n conserva malauradament és insignificant si tenim en compte la llarga vida i trajectòria del centre. Aquesta escola va començar a funcionar el 1911 en l'edifici de nova planta construït a la Gran Via de Girona, en els terrenys que havia ocupat l'antic baluard de la Santa Creu i avui encara existeix. Aquesta escola capdavantera a l'època, per la qual han passat centenars de gironins ha comptat entre el seu professorat amb grans mestres, referents en el camp de la pedagogia, com Josep Dalmau Carles, Silvestre Santaló o Cassià Costal.

És possible que una part de la documentació hagués passat a mans d'alguns mestres, però també és possible que s'hagi perdut o destruït amb motiu de les diverses obres i reformes al llarg dels anys. Els pocs documents que ens han arribat a l'Arxiu una part foren transferits per la pròpia escola (una compilació documental dels mestres Josep Baró i Güell i Jaume Ministrall Castañer) i una altra part fou una donació de 3 llibres de l'escola per part de la família Terradas-Batlle trobats entre els documents del Sr. Emili Batlle Aupí que fou mestre del centre des de 1911 i al llarg de molts anys fins a la seva jubilació.

Pel que fa a la comarca del Gironès, que és la que pertoca a l'AHG, només podem esmentar el fons de l'escola de Quart, una part del qual es va trobar barrejat amb la documentació històrica de l'Ajuntament quan es va ingressar

aquest a l'Arxiu. Tot i el seu caràcter fragmentari la informació que conté és interessant, s'han conservat dos llibres de visites d'inspecció 1876-1976, dos registres d'assistència d'alumnes 1931-1949 i alguns registres i expedients administratius 1935-1981.

Bibliografia

- MARQUÈS I SUREDA, Salomó; PUIGBERT I BUSQUETS, Joan. *75 anys del Grup Escolar de Girona. 1911-1986. Aproximació a la història de l'Escola Pública "Joan Bruguera"*. Girona: Escola Pública Joan Bruguera, 1986.
- CULUBRET I BELLAPART, Josep. *Història del Grup Escolar "Joan Bruguera" 1908-1966*. Girona: Pal Verd Palahí AG-SC, 1988.
- PUIGBERT, Joan, *La Normal de Girona i el magisteri públic: 1914-1936*. Girona: Universitat de Girona, 1994
- CLARA, Josep, CORNELLÀ, Pere i PUIGBERT, Joan. *La Normal de Girona: 150 anys d'història: 1844-1994*. Girona: Universitat de Girona. Facultat de Ciències de l'Educació, DL 1995
- VISCASILLAS, Antoni i altres, *IFP Sant Narcís 1952-1997: 45 anys de formació professional a les comarques gironines*. Girona: Ajuntament de Girona, Diputació de Girona, 1997. 81 p.
- OLÓRIZ, Joan, *L'Institut de Segon Ensenyament de Girona: 1945-1900*. Girona: CCG Edicions. Col·lecció Joan Puigbert: història, pedagogia, política; 10, 2008.

Fons de l'Arxiu Municipal de Girona

EL FONS DE L'AJUNTAMENT DE GIRONA

Malgrat que actualment els ajuntaments tenen un paper menor quant a competències en matèria d'educació, amb anterioritat les iniciatives per a dotar la ciutadania de serveis d'educació de qualitat han estat notables. En el cas de l'Ajuntament de Girona en són un exemple la sol·licitud i creació de l'Estudi General o Universitat Literària de Girona, les escoles de primeres lletres i les de llatinitat, l'Escola de Dibuix, amb les seves múltiples transformacions, o la Universitat Lliure de Girona. Dins del fons de l'Ajuntament de Girona tota aquesta documentació específica s'agrupa dins la secció de *Serveis personals* sota les següents unitats:

- Primera i segona ensenyança.
- Estudis universitaris.
- Escoles professionals.
- Consell Escolar Municipal.
- Gestió de serveis educatius.
- Centres d'ensenyament.
- Escoles bressol.
- Escola Municipal d'Art.

La subsecció *Primera i segona ensenyança* aplega majoritàriament la documentació referida a les iniciatives municipals anteriors a l'ensenyament obligatori i a l'educació contemporània, i inclou les escoles de primeres lletres i de llatinitat, i la documentació de la Junta Local de Primera Ensenyança, que funcionà des de mitjan segle XIX

fins al primer terç del segle xx. No obstant això, amb anterioritat ja havia existit una Junta d'Estudis que vetllava pel bon funcionament de les escoles de primeres lletres. Aquestes escoles eren d'iniciativa municipal i contrarestaven les que tenia l'Església i les d'iniciativa privada, generalment per a la població amb més recursos econòmics.

Les escoles de primeres lletres tenien per objectiu l'ensenyament a nens de la lectura i l'escriptura i, posteriorment, també els coneixements bàsics d'operacions matemàtiques. La incorporació de les nenes no serà fins a final del segle xix. El doctor Salomó Marquès n'ha documentat el seu funcionament des de com a mínim final del segle xvii, si bé que no per la documentació que han produït directament, sinó per la referència a la contractació de mestres als manuals d'acords del consell municipal (1690). De fet, la documentació que s'ha conservat s'inicia a partir de principi del segle xviii i comprèn, de manera fragmentària, registres d'alumnes matriculats, pressupostos i comptes, que poden incloure el lloguer d'edificis o alguna altra obra de reforma, o més endavant d'enllumenat i, sobretot, correspondència, malgrat que hi ha també alguns documents referits específicament a escoles de pàrvuls, escoles de nenes i fins i tot a escoles particulars.

Quant a les escoles de llatinitat, que comprenien dues aules de gramàtica i una de retòrica, sovint foren motiu de disputa amb el bisbat, tant per un tema de titularitat i monopoli, en el cas del bisbat, com pel seu finançament en el cas municipal. De fet, els manuals d'acords ens donen notícia que en la sessió de 2 de novembre de 1596, el consell municipal aprova que la docència d'aquestes matèries les

assumeixi el col·legi de jesuïtes, presents a la ciutat des de 1581. Tanmateix, això no impedeix l'Ajuntament de continuar demanant la creació d'una escola de llatinitat, la qual aconseguirà el 1772, però supeditada a obtenir les rendes que anteriorment anaven a parar als jesuïtes, expulsats el 1767. Aquestes rendes procedien de les memòries pies dels germans Miquel i Jaume Agullana, ardiaca d'Empordà i ardiaca major de la seu, respectivament, i suposaven 400 lliures anuals de renda, preteses també pel bisbe.

Es conserven a l'Arxiu Municipal registres de lliuraments per a la dotació de les escoles, documentació comptable de les memòries pies esmentades, avisos públics sobre provisió de places vacants, que aporten dades d'interès sobre els processos de selecció i els sous dels professors, i una relació d'antecedents d'acords del consell municipals sobre les escoles de llatinitat d'entre els anys 1596 i 1670. També cal esmentar una extensa memòria de Felip Gelabert, catedràtic de retòrica, sobre les desavinences amb els seus companys, amb data de 19 de novembre de 1781.

D'època més recent, principalment a partir de 1900 i fins 1938, però encara dins d'aquesta subsecció, també es conserva documentació sobre material escolar, assistència sanitària, l'organització de colònies escolars (1915-1923 i 1930-1939), el servei de guarderia i cantines escolars (1920-1937) o relacions d'alumnes que realitzen ampliacions d'horari escolar (1926-1930).

Pel que fa als *Estudis universitaris* sobresurt la concessió del rei Alfons IV, prèvia sol·licitud dels jurats municipals, del privilegi per a la creació de l'Estudi General o Universitat Literària de Girona, el 1446. No obstant això,

la ratificació vaticana es faria esperar i les classes no començarien fins el 1572. Posteriorment, encara arribarien dues butlles més de confirmació i ratificació de Sixt V i de Pau V, respectivament (1605).

Malauradament, de l'Estudi General només se'n conserva un lligall amb documentació molt fragmentària, sense que se'n coneguin les causes, però que tant poden ser atribuïbles a la seva radical supressió el 1717, pel Decret de Nova Planta, com pel fet d'ubicar-se amb tota probabilitat a fora de l'edifici de l'Ajuntament, a l'edifici de les Àligues. Tot i així, es conserva entre altra, documentació de graus de batxillers i doctors (1630), unes ordinacions impreses de la Universitat de Barcelona, de 1628, que probablement serviren de referència per a les ordinacions de 1674, alguns documents sobre les matèries i els professors, amb alguna lliçó, el nomenament d'administrador i procurador, diversos avisos públics sobre vacants, una recopilació de final de segle XVIII sobre *Orijen y visicitudes de la Universidad de Gerona* i un volum relligat amb documentació aparentment desordenada sobre la *Creación de la Universidad de Gerona*, recopilat per Francisco Oliver i Cruaños, advocat i arxiver de l'Ajuntament, per a un memorial per al rei.

Cal remarcar l'existència d'uns estatuts fragmentaris i sense data, amb indicació d'horaris, continguts dels cursos i càrrecs de l'Estudi. D'aquests estatuts també se'n dona referència en diversos manuals d'acords al llarg del segle XVII (Albert Rossich). I també, una lletra reial de 26 de febrer de 1675, del lloctinent Francisco de Tuttavilla als jurats assenyalant que deixa en mans del bisbe la solució

dels aldarulls dels estudiants contra els homònims del col·legi de jesuïtes. En una lletra posterior, de 10 de març, en vistes que no s'ha resolt res, el lloctinent comunica que envia un jutge de cort per a prendre coneixement dels fets i penalitzar els esvalotadors.

Malgrat la supressió dels estudis universitaris, l'Ajuntament mantenia els intents per a recuperar-los. Això no succeí fins el 1869, després de la revolució liberal de la Gloriosa, amb la creació de la Universitat Lliure de Girona, tot i que només fins a 1874, sembla que per problemes econòmics, però sobretot per la malfiança de la Universitat de Barcelona. La documentació conservada comprèn correspondència, registre de títols, relacions d'alumnes matriculats i actes d'examen, expedients d'alumnes de la Facultat de Farmàcia i la Facultat de Dret, alguns esborranys de discursos i, també, discursos inaugurals de curs, dos de la Universitat de Girona (Manuel Viñas Graugés, 1871; José Vila Bernedes, 1873) i diversos d'altres ciutats de l'Estat, com Santiago de Compostela, Madrid, Salamanca, Barcelona, Valladolid, Múrcia, Sevilla i Granada.

Pel que fa al Col·legi de Girona de Montpeller, aquest fou instituït per Joan Bruguera, metge que estudià i treballà a Montpeller, a la seva mort el 1452 mitjançant el seu testament amb una deixa de 800 escuts d'or, una vaixel·la d'argent i tots els seus llibres. El seu objectiu era acollir anualment dos estudiants de la ciutat de Girona, de la seva Diòcesi, per a estudiar medicina a la Universitat de Montpeller. La documentació conservada, datada entre 1453 i 1983, és bàsicament correspondència, comptes, alguns documents sobre plets, la memòria constructiva i els plànols

de la casa de Girona a la ciutat francesa de 1751 i alguns treballs impresos dels estudiants gironins, el més antic del qual data de 1744 i és de Llorenç Clavillart.

El funcionament del col·legi es veu marcat per les guerres a ambdues bandes de la frontera, amb una aparent decadència al llarg del segle XIX i principi del XX. A partir de 1935 es pretén impulsar el Patronat Joan Bruguera, però la Guerra Civil estroncarà el projecte, fins que el 1983 es revalida sota la forma de fundació.

Pel que fa a les *Escoles professionals* l'Escola de Dibux (i arts i oficis), obrí les seves portes el 18 d'abril de 1790, segons consta al document *Antecedentes sobre su primitiva instalación y sobre los medios establecidos para sostenerlos desde el año 1790 (18 de abril, fechas en que fue abierta) hasta el año 18...* Són d'especial interès els bans sobre l'obertura de l'escola (1790), que fa esment a l'edat mínima dels nois, 12 anys, el lliurament de material inicial gratuït, la puntualitat i l'absentisme, la higiene personal, el silenci, no guixar parets ni taules, etc. I, també, un altre de 1795, sobre les rifes mensuals per al manteniment de l'escola de 1.000 rals, a raó de 1.000 cèdules a 2 rals al mes, sota control dels porters municipals. A més d'aquesta documentació hi ha correspondència, despeses i comptes, amb ingressos procedents del dret de pas sobre el peix, informació sobre personal, sol·licituds d'ingrés i certificats de pobresa, registres de matrícules, etc.

Del segle XX, és d'especial interès l'informe de 1914 (42 p.) sobre la *Creació de l'Escola d'Arts i Oficis*, presentada per Carles Jordà, enginyer i diputat, J. Font Fargas, professor i regidor, J. Estalella, llicenciat en Ciències i

catedràtic, i Rafel Masó, arquitecte. L'any següent s'aprovaria el reglament del seu patronat sota el nom d'Escola d'Arts i Oficis i d'Aprenents, la presidència del qual seria per a la Diputació i la vicepresidència per a l'Ajuntament. Val a dir que anteriorment, el 1897, ja hi havia hagut una proposta similar de la Comissió de Foment Municipal, presentada per l'arquitecte Martí Sureda.

D'altra banda, del 1937 es conserva un fullet imprès amb el Projecte d'Escola de Formació Professional, atès que el 1931 s'havia suspès la part professional i només s'autoritza la continuïtat de les classes artístiques. Aquest nou projecte no es limitava a Girona, sinó que també incorporava els pobles veïns de Santa Eugènia de Ter, Palau Sacosta, Sant Daniel, Sarrià de Ter, Sant Gregori i Vilablareix i, òbviament, s'estroncà en la ruptura que suposà el derrocament de la República.

Després de la Guerra Civil, l'Escola es limita a l'ensenyament de les belles arts, amb poques rastres documentals fins a la represa democràtica dels ajuntaments, moment en el qual es constitueix com Escola Municipal d'Art, si bé que amb objectius ben allunyats de la formació professional. De l'època franquista es pot resseguir la trajectòria de l'escola mitjançant sobretot les resolucions municipals i la documentació de la secció de Personal, amb els contractes dels professors. De l'Escola Municipal d'Art, a part de la documentació específicament de gestió, cal remarcar la documentació de la sèrie *Programació i organització d'activitats*.

A partir de la represa democràtica, la documentació municipal referida a l'educació creix en paral·lel a les ac-

tuacions que es porten a terme, ja sigui com a cooperació administrativa a les competències de la Generalitat o en l'execució d'iniciatives pròpies. La documentació d'aquest període i fins l'actualitat s'organitza en les unitats de següents:

- Gestió de serveis educatius.
- Centres d'ensenyament.
- Escoles bressol.
- Consell Escolar Municipal.

La *Gestió de serveis educatius* aplega documentació de caràcter general i transversal a tots els àmbits d'actuació i és especialment d'interès la documentació referida a convenis de col·laboració, la creació d'òrgans de gestió descentralitzada com l'Escola Municipal de Música (amb precedents al primer terç de segle xx), així com plans, programes i projectes i la convocatòria de premis i beques de recerca com la Joaquim Franch i la Josep Pallach.

La gestió específica dels centres s'inclou en *Centres d'ensenyament*, per a tots els equipaments d'educació pre-escolar i primària, i en *Escoles bressol*, per als centres destinats a infants de 0 a 3 anys. La documentació d'ambdues unitats reflecteixen les activitats que es porten a terme, tanmateix, en el primer cas l'actuació municipal se situa principalment en el suport a la Generalitat en la gestió dels centres d'educació infantil i primària, als processos de matriculació per part de l'Oficina Municipal d'Escolarització. En el cas de les escoles bressol, de gestió directa per part de l'Ajuntament, a més de la documentació esmentada també apleguen la documentació dels consells esco-

lars de centre, l'elecció d'equips directius i documentació específicament pedagògica, com el projecte educatiu dels centres i la seva programació dels cursos.

Finalment, i encara dins del conjunt de documentació de *Serveis personals* cal situar també el Consell Escolar Municipal com a “organisme d'assessorament, consulta, proposta i participació sobre qualsevol tema relacionat amb l'ensenyament no universitari dins l'àmbit territorial del municipi”. Entre les sèries documentals més rellevants cal remarcar la de les Actes de la Comissió Permanent i la de les Actes del plenari del Consell Municipal.

Vinculats també a l'àmbit de l'educació però amb identitat pròpia cal fer referència al *fons de l'Escola Municipal de Música*, actualment Organisme Autònom d'Educació Musical de Girona, i al *fons de l'escola pública de Sant Daniel*. El primer comprèn tota la documentació des de la seva creació, de constitució i govern de l'organisme, la seva administració general, de recursos humans i econòmics i, també, la planificació i gestió acadèmica de la mateixa escola.

Per la seva banda, el fons de l'escola pública de Sant Daniel (1939-1978) està format per documentació generada per la pràctica i gestió administrativa d'un centre d'ensenyament rural. És un fons petit (9 caps) però conté documentació diversa sobre l'alumnat com els registres escolars de matrícules i de faltes d'assistència dels alumnes, extractes del registre personal dels alumnes, fulls d'admissió, certificats d'estudis i beques, a més d'alguns qüestionaris de l'Estat, circulars de la Inspecció d'Ensenyament, una llibreta de visites d'inspecció i, també, algu-

nes de les actes de la Junta Municipal d'Educació Primària de l'Ajuntament de Sant Daniel, el fons del qual també es conserva a l'Arxiu Municipal de Girona.

Encara dins el fons de l'Ajuntament de Girona cal fer esment a la documentació que de manera transversal també incideix en l'àmbit de l'ensenyament. En aquest sentit, la sèrie documental per excel·lència per a conèixer qualsevol assumpte referit a la ciutat, és la dels manuals d'acords, coneguts en l'actualitat com a actes del ple. Més enllà de qualsevol documentació específica sobre l'àmbit que ens ocupa, qualsevol decisió s'hi reflecteix i molt sovint els mateixos documents s'hi remetent, especialment quan més reculada és la data. Per tant, dins l'àmbit d'**Organització política i competències** aquesta sèrie torna a ser indispensable per a qualsevol recerca sobre la ciutat des de 1345 fins ara. També dins la mateixa secció, la sèrie més recent referida al *Cartipàs municipal, organigrama i organització administrativa*, aporta informació no tan sols sobre qui ha estat a nivell polític la persona responsable de l'educació a l'Ajuntament, sinó també informació sobre com s'organitza la gestió del servei i quines persones representen la institució en les diferents comissions de cooperació interadministrativa.

Altres seccions transversals en l'estructura del fons són la d'**Organització administrativa** i la **Gestió econòmica**, que a través de la documentació referida a la gestió del personal i a l'administració del patrimoni municipal ens permet resseguir, tot i que de manera discontinua i majoritàriament per als segles XIX i XX, aspectes sobre la contractació de professorat, alguns casos de depuració posteriors

a la Guerra Civil, o l'adquisició i lloguer d'immobles per a la ubicació d'escoles (estudi del carrer del Pes de la Palla o casa al carrer del Pes del Carbó), així com alguns inventaris de material com per exemple: *Efectos y mobiliario de las escuelas municipales* (1862-1865), o *Efectos de la Universidad Libre en el acto de su extinción* (1875).

En l'àmbit de l'**Ordenació i gestió del territori** s'inclouen tant projectes municipals de construcció i reforma d'escoles i equipaments escolars, com també la concessió a particulars de llicències urbanístiques per a l'establiment de centres privats, sobretot escoles religioses, a partir de la segona meitat de segle XIX. Com a exemple d'iniciatives municipals podem citar el projecte d'escoles municipals de Manel Almeda (1889) previstes al carrer Sant Francesc, els plànols de l'antiga Universitat Lliure, posteriorment convertida en escoles municipals (1875), el *Proyecto de grupo escolar para niños conmemorativo del Centenario de los Sitios de 1808 y 1809* (escola Bruguera, 1908-1913), els projectes d'escoles de Ricard Giralt i Casadesús d'època republicana com l'escola Ignasi Iglesias, Ramon Turró o Enric Prat de la Riba, i després de la Guerra Civil, el *Proyecto de adaptación para escuelas de unos locales situados en la calle del Doctor Antich Roca* (1951-1958), entre altres.

El fons de l'Ajuntament també conserva prop de 400 fotografies sobre obres de construcció i reforma i vistes parcials i generals de diverses escoles a partir de 1940 en endavant, tot i que predominen els anys 1970-1990. En general són fotografies en el marc del seguiment de les obres, però sense un lligam evident amb la direcció tècnica del projecte, com podria ser el cas dels reportatges escolars

fets per Valentí Fargnoli a les escoles Ignasi Iglésias i Ramon Turró (actual col·legi Verd), ambdues sota la direcció de l'arquitecte municipal. Aquests reportatges s'inclouen dins de la **col·lecció Valentí Fargnoli Iannetta**, malgrat que no queda clar si fou un encàrrec de l'Ajuntament o del mateix arquitecte, **Ricard Giralt Casadesús**, de qui també es conserva part del seu fons professional, amb alguns projectes d'escoles fora de la ciutat de Girona.

D'altra banda, a final de segle xx i fins l'actualitat es reprèn la formació professional en l'àmbit municipal sota la forma d'escoles taller. No obstant això, l'objectiu ja no és tan sols la formació sinó sobretot la seva inserció en el món laboral. Per aquest motiu la documentació generada per aquest tipus de formació no reglada s'aplega dins l'àmbit de **Desenvolupament econòmic i social**, i en el marc de les actuacions més àmplies de foment del benestar de la població del municipi com el Servei Municipal d'Ocupació o el projecte Girona Innova, destinat a la formació en sector emergents en la creació d'ocupació, com les energies renovables, l'atenció a les persones dependents, etc.

Finalment, dins de la *Funció estadística* de l'àmbit de **Cooperació interadministrativa**, són d'especial interès els "interrogatoris" o enquestes adreçats a l'Ajuntament, especialment de l'Estat. Concretament el de 1803 *que deben presentar todos los pueblos de España para que el departamento de Fomento General del Reyno y Balanza de Comercio pueda presentar el censo de población del año 1802*. De les 25 preguntes que inclou l'enquesta, 10 es refereixen a l'àmbit de l'ensenyament i permeten una aproximació general a la situació:

13. Sobre cases d'orfes: hi havia l'Hospici i la Casa de Misericòrdia.
14. Sobre escoles de primeres lletres (de nens i nenes): 2 escoles, 2 mestres i 80 nens.
15. Sobre les escoles separades per a nenes *en que se les enseña a escribir y algunos ramos de industria*. La resposta és “Hay escuelas privadas para niñas donde se les enseña a leer y escribir, y algunas labores mugeriles como son coser, hacer medias, encajes y otros, y con particularidad se enseñan dichas cosas en el Beaterio de Monjas Dominicás”
16. Sobre les escoles de gramàtica: 2 escoles públiques de gramàtica a càrrec de la ciutat, amb 2 mestres i 105 alumnes; 1 en el Col·legi Tridentí i 1 aula pública de retòrica amb 1 mestre i 132 alumnes.
17. Sobre la Universitat (i càtedres): “No hay universidad”
18. Sobre Acadèmia (i càtedres): “No hay”
19. Sobre “Sociedades Económicas”: “No hay”
20. Sobre “Colegio de Educación”: “Colegio Tridentino: 8 colegiales de beca, 3 estudios públicos de Teología Moral con 210 estudiantes; 2 cátedras de Teología Escolástica con 2 catedráticos y 190 estudiantes; 1 cátedra de Teología Dogmática con 1 catedrático y 3 estudiantes; 3 cátedras de Filosofía con 3 catedráticos y 150 estudiantes; 1 cátedra de Retórica con 1 maestro y 60 estudiantes; y 2 cátedras de Gramática con 2 maestros y 40 estudiantes”
21. Sobre “Establecimiento de educación para la historia natural, química, botánica, matemáticas, as-

tronomia, nobles artes, medicina, veterinaria, etc.”:
“No hay”

22. Sobre “Gabinete público de Historia Natural o de máquinas, Jardín Botánico, bibliotecas públicas”:
“1 biblioteca pública en el Colegio Tridentino”

Es conserva també documentació d’altres enquestes dels anys 1803, 1831 i 1834, referides a escoles de primeres lletres i de llatinitat amb informació sobre l’estructura de les escoles, professorat, alumnes i recursos i que, altre cop, remetent també als manuals d’acords d’aquests anys.

ALTRES FONDS I COL·LECCIONS CONSERVATS A L’ARXIU MUNICIPAL DE GIRONA

A part del **fons de l’escola pública de Sant Daniel** i de la **col·lecció Valentí Fargnoli Iannetta**, ja esmentades, cal fer referència als fons comercials i als fons personals i familiars que custodia l’Arxiu Municipal. Quant als fons comercials cal parlar forçosament de fons fotogràfics, integrats al mateix Arxiu però gestionats pel Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) i, molt especialment, al **fons Narcís Sans i Prat**.

El fons Narcís Sans i Prat aplega un ampli ventall d’imatges que il·lustren diferents aspectes de les escoles i la vida escolar de Girona i comarques gironines, principalment datades entre 1960 i 1980, durant el franquisme i els primers anys de la transició. Pel que fa a la ciutat de Girona, les imatges corresponen principalment a les obres de millora i ampliació en diferents centres escolars, ja fos-

sin públics o privats, com per exemple la construcció de la nova escola dels Maristes a Sant Eugènia, les obres d'ampliació i reforma del CEIP i de l'escola bressol de Montjuïc, etc.

Un altre gruix important d'imatges corresponen a les activitats que es fan en aquests centres durant l'any escolar, des d'activitats religioses com la celebració del mes de Maria, comunions dels alumnes o celebracions de la festivitat d'un sant, entre altres; a activitats culturals com teatre, ballet, visites a exposicions o a instal·lacions com les del diari Los Sitios, o la fàbrica RAM de Vidreres. Les activitats esportives també tenen un lloc destacat en les imatges, especialment els festivals esportius que se celebraven anualment al pavelló de la Devesa de Girona i que aplegaven les diferents escoles de la ciutat per a fer una exhibició esportiva davant les autoritats de la ciutat i nombrós públic.

Pel que fa a les escoles de les comarques gironines, tenen especial interès els reportatges de visites d'autoritats a diferents escoles durant les sortides oficials a les poblacions de la província. Podem trobar des de escoles de poblacions més grans com Ripoll, la Bisbal o Roses, fins a petites escoles rurals com les de Sant Feliu de Pallerols o Cornellà de Terri. A aquest grup corresponen també les inauguracions per part de les autoritats provincials de noves escoles a Blanes, Figueres, Llagostera, Anglès, Palamós, etc.

Del total de mig milió de fotografies del fons, les referides a l'ensenyament suposen unes 8.000 fotografies, un 90% de les quals correspon a la ciutat de Girona. Per a una perspectiva general només cal valorar les següents referències:

- Escolàpies de Girona (686): festes religioses, teatre, ballet, comunions, inauguracions curs, etc.
- Col·legi Montessori: (640): inauguració noves piscines, festa de final de curs, festes de Nadal, etc.
- CEIP Montjuïc (212): visites oficials del governador, obres de reforma i ampliació de l'escola, inauguració de la guarderia annexa a l'edifici, construcció del pati, etc.
- Col·legi dels Maristes (3.500): construcció del nou edifici, edifici del carrer Claveria, festes religioses, entrevista al director, festes d'antics alumnes, activitats esportives, comunions, etc.
- Altres escoles de Girona: CEIP Eiximenis (350), CEIP Verd - Bisbe Lorenzana (70), Escola Vedruna (210), Col·legi Cor de Maria (290), Escola dels Salesians (320), CEIP Bruguera (130), Escola d'Hostaleria de Sant Narcís (230), Escola de Mestres la Normal (120), etc.
- Activitats escolars (130): festes de l'arbre, activitats extraescolars, visites a exposicions, etc.
- Festivals esportius escolars al Pavelló de la Devesa (300).
- Inauguracions del curs escolar a la Casa de Cultura Tomàs de Lorenzana (100).
- Inauguracions d'escoles de la província: Ripoll, Figueres, Castelló d'Empúries, Llagostera, Verges, Salt, Anglès, Palamós, etc. (300).
- Visites d'autoritats a diferents centres escolars, principalment el governador civil i altres autoritats de la província (400): Roses, Vidreres, Lloret, Hostalric,

Ripoll, Celrà, Cassà de la Selva, Sant Joan de les Abadesses, Llançà, Portbou, la Bisbal d'Empordà, Castellfollit de la Roca, Banyoles, Sant Feliu de Pallerols, Besalú, Bescanó, Sant Joan les Fonts, Cornellà de Terri, etc.

També dins els fons fotogràfics gestionats pel CRDI cal remarcar el **fons Diari de Girona** i el **fons El Punt**, amb imatge corresponents a equipaments escolars, activitats escolars i retrats escolars i successos publicats als diaris. En ambdós casos l'organització i descripció dels fons es troben en procés, però a hores d'ara ja es pot avançar una primera aproximació sobre l'existència de prop d'un miler de referències en el cas del Diari de Girona i uns 1.200 negatius en el cas d'El Punt.

Finalment, l'Arxiu Municipal conserva documentació escolar i acadèmica de caràcter personal des de mitjan segle XIX fins a l'actualitat, integrada en fons personals i familiars, com serien el cas dels fons Pelagi Negre (1871-1917), família Calderó (1844-1904) i Josep Pascual i Prats (1865-1872). D'igual manera, també es conserva documentació relacionada amb la docència en fons personals, com són els fons Miquel de Palol i Felip, referida certificats de bona conducta de Carme de Palol i Salellas necessaris per a exercir com a mestra durant la postguerra (1948-1949), documents de l'exercici docent de Josep M. Lòpez de Lerma a diversos centres educatius i de Joaquim Nadal i Farreras a la Universitat de Girona.

En la mateixa línia, tenen especial rellevància no pel seu volum sinó pel seu significat el **fons Carmel Rosa – Antònia Adroher** i el **fons Miquel Santaló – Adelina**

Cortina. En el primer cas, es conserva documentació fragmentària d'Antònia Adroher com a mestra, especialment correspondència, dossiers de treball i documentació tant docent com de divulgació, de qui fou la primera dona en ocupar responsabilitats polítiques a l'Ajuntament de Girona i que fou causa del seu posterior exili a França.

En el segon cas, tant Miquel Santaló com Adelina Cortina eren mestres i el fons conté el testimoni del que en el seu dia fou la seva documentació personal i professional i, en el cas de Miquel Santaló, també polítiques, motius suficients que els portaren també a l'exili, primer a França i, posteriorment, a Mèxic. La documentació, reintegrada en la mateixa maleta amb la qual creuaren la frontera, comprèn escassament tres diplomes, diversos nomenaments i fulls de serveis i la correspondència d'Adelina Cortina per a obtenir els justificants i certificats professionals per a intentar reprendre la seva tasca professional i la seva vida personal a Mèxic.

FONS DOCUMENTALS GIRONINS PER A L'ESTUDI I LA INVESTIGACIÓ DE L'EDUCACIÓ A GIRONA

Fons de l'Arxiu Municipal de Girona

FONS AJUNTAMENT DE GIRONA

ORGANITZACIÓ POLÍTICA I COMPETÈNCIES

ÒRGANS DE GOVERN

- Manuals d'acords / Actes del ple
- Cartipàs municipal, organigrama i organització administrativa

ORGANITZACIÓ ADMINISTRATIVA

GESTIÓ DELS RECURSOS HUMANS

- Contractació de personal
- Depuracions de personal
- Expedients personals

GESTIÓ ECONÒMICA

ADMINISTRACIÓ DEL PATRIMONI

ORDENACIÓ I GESTIÓ DEL TERRITORI

EQUIPAMENTS I INFRAESTRUCTURES MUNICIPALS

- Construcció i manteniment d'equipaments municipals

EDIFICACIÓ I ÚS DEL SÒL

- Llicències urbanístiques

SERVEIS PERSONALS

PRIMERA I SEGONA ENSENYANÇA

- Escoles de primeres lletres
- Escoles de llatinitat
- Junta Local de Primera Ensenyança

ESTUDIS UNIVERSITARIS

- Estudi General de Girona
- Col·legi de Girona a Montpeller
- Universitat Lliure de Girona

ESCOLES PROFESSIONALS

- Escola de Dibuix
- Escola d'Arts i Oficis i d'Aprenents
- Escola de Preparació Professional i Belles Arts

CONSELL ESCOLAR MUNICIPAL

- Actes de la Comissió Permanent del Consell Municipal
- Actes del plenari del Consell Municipal
- Comissions dels Consell Municipal
- Composició dels Consell Municipal
- Contractació de serveis
- Contractació de serveis: redacció d'estudis i projectes
- Contractació de subministraments
- Convenis de col·laboració
- Correspondència
- Lliuraments a justificar
- Memòries i estadístiques
- Ordenances, reglaments i normatives municipals
- Premis i beques de recerca
- Programació i organització d'activitats

GESTIÓ DE SERVEIS EDUCATIUS

- Assumpció de competències
- Contractació de serveis
- Contractació de serveis: redacció d'estudis i projectes
- Contractació de subministraments
- Convenis de col·laboració
- Correspondència
- Creació / Modificació / Dissolució d'òrgans de gestió descentralitzada
- Enquestes
- Integració / participació en organismes d'interès públic
- Lliuraments a justificar
- Nomenament de director/a i equip directiu

- Plans, programes i projectes
- Premis i beques de recerca
- Programació i organització d'activitats
- Subvencions
- Subvencions a tercers

CENTRES D'ENSENYAMENT

- Consells escolars de centre
- Construcció i manteniment d'equipaments municipals
- Contractació de serveis
- Contractació de serveis: redacció d'estudis i projectes
- Contractació de subministraments
- Contractació d'obres
- Convenis de col·laboració
- Correspondència
- Denominació/inscripció equipaments a registres públics oficials
- Llicències d'ús de béns i equipaments
- Lliuraments a justificar
- Mapa escolar
- Matriculació escolar
- Ordenances, reglaments i normatives municipals
- Plans d'emergència
- Plans, programes i projectes
- Seguiment del curs escolar
- Subvencions
- Subvencions a tercers

ESCOLES BRESSOL

- Beques i ajuts
- Consells escolars de centre
- Construcció i manteniment d'equipaments municipals
- Contractació d'obres
- Contractació d'assegurances
- Contractació de serveis
- Contractació de subministraments
- Convenis de col·laboració
- Correspondència
- Elecció d'equips directius de les escoles bressol
- Liquidacions mensuals de taxes i preus públics

- Llicències d'ús de béns i equipaments
- Lliuraments a justificar
- Mapa escolar
- Matriculació escolar
- Memòries i estadístiques
- Plans, programes i projectes
- Programació i organització d'activitats
- Subvencions

ESCOLA MUNICIPAL D'ART

- Adquisició de béns i drets
- Beques i ajuts
- Contractació d'assegurances
- Contractació de serveis
- Contractació de serveis: redacció d'estudis i projectes
- Contractació de subministraments
- Convenis de col·laboració
- Llicències d'ús de béns i equipaments
- Programació i organització d'activitats
- Subvencions

DESENVOLUPAMENT ECONÒMIC I SOCIAL

PROMOCIÓ I FORMACIÓ OCUPACIONAL

- Beques i ajuts
- Contractació d'assegurances
- Contractació de serveis
- Contractació de subministraments
- Contractació de treballs de consultoria i assistència tècnica
- Contractació d'obres
- Convenis de col·laboració
- Correspondència
- Enquestes
- Escoles taller
- Integració / participació en organismes d'interès públic
- Llicències d'ús de béns i equipaments
- Lliuraments a justificar
- Memòries i estadístiques
- Plans, programes i projectes

- Programació i organització d'activitats
- Subvencions
- Subvencions a tercers

COOPERACIÓ INTERADMINISTRATIVA

FUNCIÓ ESTADÍSTICA

- Interrogatoris i enquestes

ALTRES FONTS PÚBLICS

FONS DE L'ESCOLA MUNICIPAL DE MÚSICA

- Constitució i govern
- Administració general
- Recursos humans
- Gestió econòmica
- Planificació i gestió acadèmica

FONS DE L'ESCOLA DE SANT DANIEL

FONS COMERCIALS

FONS NARCÍS SANS I PRAT

FONS FOTOGRAFIA UNAL

FONS DIARI DE GIRONA

FONS EL PUNT

FONS PERSONALS I FAMILIARS

FONS CALDERÓ

FONS CARMEL ROSA – ANTÒNIA ADROHER

FONS JOAQUIM NADAL I FARRERAS

FONS JOSEP M. LÒPEZ DE LERMA

FONS JOSEP PASCUAL I PRATS

FONS MIQUEL DE PALOL I FELIP

FONS MIQUEL SANTALÓ – ADELINA CORTINA
FONS PELAGI NEGRE I PASTELLS
FONS RICARD GIRALT I CASADESÚS

COL·LECCIONS

COL·LECCIÓ VALENTÍ FARGNOLI I IANNETTA